Katolska kyrkans religionssystem, dess villoläror och deras ivrare - 1

S

För en tid sedan fick jag tips om en bok som trots sitt lilla

format gör flera ordentliga djupdykningar ner i den Katolska kyrkans lärosystem och historia. Bokens titel är *Katolska profiler* och är skriven av Nathan Odenvik. Mitt exemplar utkom 1961. Boktiteln är något missvisande (kanske är det medveten försiktighet) eftersom boken inte minst beskriver flera förfärliga villoläror inom Katolska kyrkan och hur de lyfts fram.

Personligen har jag störst behållning av att läsa äldre litteratur inom religionens område. Det tycks som om de religiösa författarna från förr var mer skärpta och pålästa än nutida författare och skribenter (Sven Reichmann undantagen). Det är helt klart också så att de levde närmare i tiden när det gäller viktigt källmaterial, material som dagens skribenter knappt använder. Därför får man ofta del av intressanta fakta i sådana äldre böcker, fakta som kan vara svårt att hitta i nyare litteratur.

I sin bok *Katolska profiler* tar Nathan Odenvik upp några riktigt allvarliga villoläror i Katolska kyrkans lärosystem och beskriver deras tillkomst och de personer som legat bakom dessa läror. Jag skall börja med att publicera ett avsnitt ur boken som rikligt beskriver den upphöjda katolska moral-teologen *Alfons Maria de Liguori*, en av de män som är skyldiga till bl.a. dogmen om påvens ofelbarhet samt teologin bakom och ordningen för det katolska biktsystemet. I detta avsnitt framkommer framförallt intressant information om bikten och Liguoris morallära – som i mycket blivit Katolska kyrkans allmänna morallära. Hans samröre med jesuiterna belyses också. Boken bygger på ett antal artiklar som Nathan Odenvik

skrev i tidningen Dagen (artiklar som ju faktiskt är helt otänkbart att dagens Dagen skulle låta publicera!).

Orsaken till att jag vill publicera avsnitt ur denna bok är att jag tycker de kan fungera som starka varningar till personer som blivit intresserade av Katolska kyrkan eller som redan sitter fast där. Det är mycket i kristenheten idag som vill beröva kristna deras barnaskap inför Gud – och frälsningen! – och samtidigt binda dem i förslavande lärosystem, plikter och prestationer. Katolicism har en stor skuld till sådant slaveri. Texten kastar även ytterligare ljus över varför det skett och sker så många övergrepp inom den Katolska kyrkan.

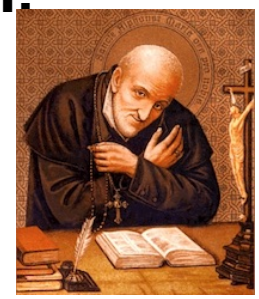
Barnaskapet är ett starkt kännetecken för en sann och sund kristen tro och något av det dyrbaraste den kristne kan erhålla på denna sida evigheten. Därför kan mycket villfarelse också avslöjas i ljuset av barnaskapet. Så läs denna text med barnaskapet för ögonen. Texten är inskannad direkt från boken och sparsamt korrigerad. Kommentarer inom hakparenteser [ ] är mina, liksom fetstilen på några meningar. Vi planerar att publicera fler avsnitt ur boken *Katolska profiler* framöver.

/Lennart

Katolska profiler - Nathan Odenvik

KATOLIKERNAS FRÄMSTE MORALLÄRARE

I.

I läroboken “Kyrkans historia”, tryckt i Stockholm 1924 och avsedd för (blivande) svenska katoliker, ägnas fem sidor (318–22) åt “Den nya tidens båda kyrkolärare”. Den ene av dem är Alfons Maria de Liguori “den helige”.

Han framställes såsom en utomordentlig, enastående personlighet, en “i sanning apostolisk man, som Gud uppväckte i sin Kyrka”. (Katolikerna stavar alltid kyrkan med stort K). Det finns ingen måtta på lovord över honom i nämnda lärobok och kyrkohistoria. Och det är ganska naturligt. Ty “den helige” Liguori är katolikernas

störste dogmatiker, den som utformat läroåskådningen och grundlagt den morallära, som behärskar katolicismen. För Alfons Liguori har t.o.m. Augustinus måst träda i bakgrunden.

Denne store lärare har under 75 år av fyra olika påvar mottagit fyra postuma utmärkelser. “Befordringarna“ började 1796 (9 år efter hans död) och slutade 1871. Han förklarades “ärevärd”, “salig”, “helig”. Den sista upphöjelsen skedde genom Pius IX, sedan denne proklamerats såsom “ofelbar”. Liguori blev då *doctor ecclesiae* [beteckning för de främsta auktoriteterna inom den katolska kyrkan], och erhöll därmed den största ärebetygelse som kan vederfaras ett helgon. Han utnämndes till “Kyrkans lärare”, d.v.s. en sådan som “'icke blott lärt i Kyrkan, utan lärt Kyrkan”. Han ställdes härigenom i jämbredd med t.ex. Bernhard af Clairvaux och Tomas av Aqvino. Vi skall nu söka skildra denne mans liv och lära. Det bör icke sakna intresse att få del av en sådan livshistoria och en inblick i det lärosystem som utgestaltats av “Kyrkans” främste teolog. Man får på så sätt även en god uppfattning om katolicismen överhuvudtaget.

Alfons Maria de Liguori föddes 1696 i en av Neapels förstäder. Hans moder, som var spanjorska, dyrkade det spanska helgonet Alfonso af Toledo (död 667), till vilkens minne barnet fick ett av sina förnamn. Den brinnande hängivenhet, varmed hela familjen omfattade “Gudsmodern”, den heliga madonnan, blev orsak till att han även erhöll namnet Maria. Detta var betecknande nog och innebar så att säga en profetia: Liguori blev den ivrigaste och trognaste tillbedjaren av madonnan under hela nyare tiden.

Den begåvade och ärelystne unge mannen sökte först göra karriär som advokat. Han vann stor framgång och fick viktiga frågor att utreda. Särskilt ett mål väntade han mycken berömmelse av. Men genom ett förbiseende – det gällde en obetydlig detalj – förlorade han. Detta grämde honom djupt – det gick hans ära för när. I tre dagar satt han tyst och grubblande och försakade mat och dryck. Inför en madonnabild fattade han så ett orygglig beslut: att lämna all världslig sysselsättning och helt ägna sig åt “den heliga Kyrkan”. Detta hände omkring år 1724 och utgör en parallell till jesuitgeneralen Ignatius Loyolas nedläggande av vapnen vid madonnans fötter två sekler tidigare. I många hänseenden är Liguori också en kopia av Loyola.

Sedan han kort därefter blivit prästvigd, predikade han i staden Foggia (södra Italien), som någon tid förut drabbats av jordbävning. Just då mässoffret förrättades, skedde ett “underverk”: Domkyrkans gamla berömda madonnabild blev plötsligt levande och började röra på sig (!) – till allas oerhörda förvåning och till bekräftelse på att jungfru Marias välsignelse och synnerliga välbehag vilade

över prästen Liguori. Under höga rop och tårar föll hela församlingen ned i tillbedjan inför “Guds Moder”. Varifrån har man uppgifterna om denna händelse, detta “underverk”? Från Liguori själv! Vid 80 års ålder berättade han händelsen för biskopen i Foggia.

En tid verkade han också i Amalfi. Där fanns en nunna, som i en syn såg en mängd präster predika för miljoner övergivna själar. Liguori var en av dem, och nunnan hörde Gud säga: “Maria Liguori är av mig utvald till att stå i spetsen för den nya orden, som skall instiftas till min ära”. Nunnans ord fick avgörande betydelse för Liguori. Den tände en eld i hans själ. Liksom Ignatius Loyola kände han sig uppfordrad att utföra stordåd inom katolska kyrkan. Likt föredömet samlade han några trogna omkring sig. Han bestämde antalet till tolv. Dessa “apostlar” grundade en orden 1732 och kallade sig “Helige återlösarens förening” (Loyola valde ju namnet “Jesu sällskap”).

Den nya orden fick ett kyligt mottagande. Men detta blott eggade Liguori till nya ansträngningar. Tio år efter ordens tillkomst började han skriva böcker för att övertyga och beveka. – Det höga målet var att få påvens stadfästelse. Han debuterade, betecknande nog, med en liten skrift om sakramentet och den heliga jungfrun. (Den följdes av en mängd andra.)

Hans strävanden kröntes slutligen med framgång. År 1749 kom den påvliga stadfästelsen genom Benedikt XIV på “Den allra heligaste återlösarens förening”. Liguori blev högtidligt utnämnd till “Rector major” (den högste ledaren).

Äntligen hade han nått målet – tack vare madonnan; därom var han fullt och fast övertygad. Därför skrev han strax en andaktsbok till jungfru Marias ära. Här återspeglas måhända den mest hängivna madonnadyrkan som någonsin kommit till uttryck. Dessförinnan hade han utgivit sitt huvudarbete *Theologia moralis*. Vi återkommer till det längre fram.

Mot sin vilja blev Alfons Maria Liguori vald till biskop. Han bad emellertid om avsked för att helt kunna ägna sig åt orden. Han fick det också slutligen, men då var han starkt märkt av späkningar och självplågeri och därtill döv och nästan blind. Mörkt såg det också ut för honom i ett annat avseende: staten hade ännu ej erkänt hans orden. Det steget togs dock slutligen. Men samtidigt ändrades något i ordalydelsen. Man inbillade den gamle blinde ordensstiftaren, att allt överensstämde. Han lät därför underteckna aktstycket.

Skillnaden var i själva verket betydande. Händelsen väckte stort uppseende i Rom och slutade med att Liguori förlorade ledarskapet i – ja, t.o.m. utstöttes från – den

orden han själv stiftat. Trots detta vann liguorianerna eller “redemptoristerna” (återlösarna) allt större terräng och betydelse. Tre år efter Liguoris död, eller 1790, fick de åter inträde i orden.

*

Så ter sig de yttre konturerna av Alfons Maria Liguoris levnad. De är ju på intet sätt märkvärdiga men ger heller ingen rätt uppfattning av innersidan av hans verksamhet som teologisk författare och morallärare. Det var på det området han vann ett namn, om än synnerligen omstritt – för att nu begagna ett milt uttryck!

Strax efter sin död blev “moralisten” av Pius VI förklarad “ärevördig” – men kunde han utropas som “salig”? Ja, det kunde man inte veta förrän 50 år efter hans död. Först då hade man rätt att undersöka den frågan. Men påven gav villigt dispens. En utredning sattes i gång, och Liguoris skrifter granskades. Det uppkom viss opposition från något håll, men påven befallde “evig tystnad” i den punkten.

År 1803 var Pius VII färdig med en officiell förklaring: ”I Liguoris skrifter finns inte ett ord, som inte är i överensstämmelse med tron.” Nu låg vägen öppen för saligförklaringen. Det dröjde dock till 1816, innan detta skedde – två år efter det förbudet mot jesuitorden blivit upphävt.

Nu hade den store moralteologen alltså blivit “salig” – men ej förklarats som helgon. Det skedde emellertid genom påven Gregorius XVI år 1839. Namnet Alfons Maria Liguori inskrevs då i den gyllene boken.

Men det fanns ett trappsteg till: *doctor ecclesiae*. Jesuiterna arbetade energiskt för att få Liguori upplyft dit. Deras agitation resulterade i att 39 kardinaler, 10 patriarker, 135 ärkebiskopar, 544 biskopar, 25 ordensföreståndare och 4 teologiska fakulteter år 1867 vädjade till påven Pius IX härom. Denne efterkom också deras önskan och placerade Liguori i den utvalda skaran, där förut 13 “Kyrkans lärare” fått plats. Det skedde den 23 mars 1871 – 8 månader efter det påven högtidligt förklarats för “ofelbar”.

Den egentliga orsaken till upphöjelsen uppgav påven vara trefaldig:

1. Liguoris framställning av moralen.

2. hans iver att utbreda tron på jungfru Marias obefläckade avlelse.

3. hans ihärdiga, målmedvetna försök att övertyga samtid och eftervärld om att påven var “ofelbar”.

Det var dessa tre punkter, som också Pius efterträdare Leo XIII 1879 särskilt framhöll i ett brev till Liguoriis franske översättare.

Som betydelsefulla meriter omnämns dessutom hans kamp mot jansenismen (den starkt oppositionella rörelsen inom och mot påvedömet – de katolska “pietisterna“) samt hans “heroiska dygder”.

*

Vi kan och vill ej dölja, att vi anser första punkten om moralen, vara synnerligen viktig. Den skall dock ej beröras nu utan i en följande artikel. Den obefläckade avlelsen och påvens ofelbarhet har vi tidigare redogjort för. Något bör dock sägas om Liguoris insats här innan.

Som helt ung umgicks han med jesuiten Frans Pepe, en glödande madonnadyrkare. Denne skrev lovprisningar över “Gudsmodern” på små lappar, som ansågs ha undergörande verkan, om de förtärdes. Otaliga sjuka människor skaffade sig sådana i förhoppning om att bli helbrägda [botade]. Man brukade också ge dem åt höns, för att de skulle värpa bättre! När Liguori låg sjuk, begärde han att få en av Pepes lappar.

Av särskild betydelse blev Liguoris förut nämnda bok, som glorifierade jungfru Maria. Skriften fick en oerhörd spridning i Sydeuropa och även på andra håll. Men när boken trycktes norr om Alperna, brukade den censureras, varvid de för “nordborna” värsta anstötligheterna fick utgå.

I denna förunderliga bok – naturligtvis försedd med biskoplig sanktion – framställes Maria såsom världsalltets drottning. Hennes medlarställning är klar och nödvändig. All Guds nåd kommer människan till del genom henne. Ingen kan komma till himlen utan genom Maria. Hon är mänsklighetens hopp. “Så höge älskade jungfru Maria vädden”, heter det, “att hon gav sin enfödde son. Hon befriar själen från helvetet och för sina trogna in i paradiset.”

Hur obetydlig Jesus är i jämförelse med sin moder, söker Liguori visa genom att berätta en syn, som en munk hade: Han såg en röd och en vit stege uppresta mot paradiset. Överst på den röda stod Jesus, på den andra den heliga jungfrun. Människor sökte klättra upp. Det gick mycket lätt för dem på Marias stege. Hon tog dem som kommit upp vid handen och förde dem säkert in i paradiset. Men de som sökte klättra på den andra föll alltid ned redan efter ert par steg.

För övrigt levereras rent fantastiska historier, t.ex. följande:

> En munk fick en kräftsvulst i munnen och var nära döden. Han kom till en madonnabild, som sprutade några droppar av sin bröstmjölk in i hans mun – och strax blev han helbrägda.
>
> En kvinna tvingades vara borta från hemmet någon dag. Hon ängslades för sin man och bad till jungfru Maria. Då kom madonnan själv till hemmet och utförde hustruns alla sysslor! Mannen hade haft det så bra och kände sig överlycklig!
>
> Den ungerske kungens bror hade lovat madonnan att bli munk. Men då kungen dog, ville prinsen ingå äktenskap för att säkra tronföljden. På bröllopsdagen låg han i bön inför madonnan och prisade hennes skönhet och majestät. Då öppnade madonnan sin mun, talade och sade: “Är jag verkligen så skön, som du säger, varför tager du då en annan? Om du avstår från denna kvinna, vill jag bli din brud, och du blir lyckligare än någon jordisk konung.” – Prinsen gick genast in i klostret (*Liguori: Le Glorie di Maria. Turin, 1897, sid. 462, 466–67*).

I 30 år arbetade Liguori på påvens “ofelbarhet”. Han skrev böcker och traktater i ämnet. Men med hänsyn till sin orden måste han avstå från att trycka dem – åtminstone i sitt eget namn. Hans argument blev likväl kända och högt skattade – efter hans död. Under de månadslånga diskussionerna i Rom 1870 framkom förslag, att dogmen skulle fastställas i enlighet med Liguoris definition.

Så vill vi säga något om hans “heroiska dygder”. Han var en askesens [självplågeriets] stormästare. Han bodde långa tider i en usel håla. Varje steg han tog förorsakade honom stor smärta. Han hade nämligen sten i skorna. Vid måltiden hängde han en stor sten om sin hals. Tre dagar i veckan åt han bara en tunn soppa och lite bröd. Med olika tillsatser gjordes maten dessutom illaluktande och osmaklig. Den mängd tiggare och katter, som ständigt omgav honom, ville aldrig ha hans rätter. De fick också annan mat.

Liguori sov blott fem timmar om dygnet. Han låg på skarpa stenar, som förorsakade honom mycket lidande. Om dagen bar han ett “blodsbälte”, försett med vassa taggar. Natt och dag gisslade han sig själv med spö.

Den enda njutning han bestod sig med var att snusa. När han skulle helgonförklaras, anmärktes just på denna sak. Men vederbörande upplyste om att Liguori använde snus såsom medel mot en ögonsjukdom. Något hinder för kanonisering förelåg alltså ej.

Ett sådant levnadssätt bröt naturligtvis ned kroppen. Under senare år led han av ständig värk i huvudet och bröstet. Han blev, som förut nämnts, döv och nästan blind. Huvudet sjönk så djupt ner, att han blott med hjälp av särskilda anordningar kunde dricka kalken under mässan. “Sedd bakifrån liknade han en huvudlös kropp."

Fyra gånger mottog Liguori nattvarden under former som blott gällde för döende personer; två gånger fick han sista smörjelsen. Likväl blev han över 90 år gammal!

Detta fakirliknande levnadssätt medverkade till att Liguori upphöjdes till “Kyrkans lärare”. Det hade dock ringa betydelse, jämfört med hans undervisning i moral. Hur han där “lärde Kyrkan”, skall vi tala om i det följande.

II.

Alfons Maria Liguoris samröre med jesuiterna har förut antytts. Ignatius Loyolas efterföljare for så våldsamt fram att påven måste bannlysa dem. De drevs också efterhand ut ifrån ett 30–tal länder. Men ”Jesu sällskap” sökte på allehanda sätt att komma tillbaka, och de lyckades ofta tack vare *liguorianerna* [Liguoris efterföljare]. Dessa “återlösare” hade ännu inte hunnit bli så illa beryktade. De skickades fram som ett slags förtrupper, som rekognoscerade terrängen och förberedde jordmånen. Vid en lämplig tidpunkt uppenbarade sig så jesuiterna och kunde lugnt fortsätta, och *redemptoristerna* ["Den allraheligaste Återlösarens kongregation", grundad 1732 av Liguori] drog vidare till nya, liknande “missionsfält”.

Det var därför inte underligt, att jesuiterna var så tacksamma mot liguorianerna, att de sökte förmå påven att ge deras lärofader kyrkans allra högsta ärebetygelse! Men de själva då? Även de hade ivrigt verkat för påvens ofelbarhet och Mariadyrkan. Och ändå hade inte ens Ignatius Loyola eller någon av de följande sjutton jesuitgeneralerna upphöjts till “Kyrkans lärare”. Att Pius IX då lät Liguori få denna ärekrans är högst förunderligt. Det väckte också stort uppseende på sin tid. Någon särskild anledning måste föreligga. Uppenbarligen spelade Liguoris moraliska system en avgörande roll.

Påven Pius IX säger härom: “Alfons Maria Liguori har kastat ljus över det dunkla, utrett det tvivelaktiga, banat en säker väg genom teologernas invecklade, än slappa och än stränga meningar.” Liksom jesuiterna i allmänhet var Liguori *probabilist* [en slags filosofisk-akademisk skepticism]. Han lärde, att man ej kunde nå fram till fullständig visshet i någon fråga – blott större eller mindre sannolikhet.

Denna skepticism fick en högst ödesdiger inverkan på moralläran. En dominikanermunk kom med tesen: “Om den för friheten talande åsikten är sannolik, får man följa den, även om den motsatta, för lagen talande åsikten, skulle vara ännu sannolikare.” “Sällan har ett ord varit så tändande och verksamt som detta.” (*Heiler*) Det var “moralens befrielse från moral, religionens från religion i moralens och religionens namn.” (*Harnack*)

Den katolska kyrkans ansvariga ledning tvekade inför de fruktansvärda konsekvenserna. T.o.m. moralteologen Liguori baxnade. Han sökte mildra något och förkunnade: “Om det är lika sannolikt, att en viss handling är tillåten som otillåten, så får man betrakta den som tillåten.”

För en jesuit, en probabilist, är det en enkel sak att förklara nära nog vilken handling som helst för “sannolikt tillåten”. Ty “blotta åsikten, att en handling är riktig och god, rättfärdigar denna”. Alfons Liguori grundar sig i sin verksamhet som morallärare på en dylik sannolikhetsberäkning. Låt oss betrakta några av hans lärosatser, såsom de framställes i hans *Theologia moralis* (*tryckt 1845*).

> Lögn och mened är tillåtet. “Förutsättningen är, att vi då icke bedrager vår nästa utan blott på en god grund tillåter, att hon bedrager sig själv.” Enligt “probabel mening” är det tillåtet att “tyst tillfoga något, som i och för sig är sant”. Och det svärjer man på!
>
> Liguori fortsätter: “Den som svärjer utvändigt (bara med ord) utan avsikt att svärja, är icke bunden av sin ed – såvida ej en skandal kan befaras – eftersom han ju icke har svurit utan blott lekt med eden” (!) (*band 4, nr 171*).
>
> Om förnekande av hor och äktenskapsbrott heter det: “Ifall horsförbrytelsen är ganska hemlig, kan kvinnan efter probabel mening förneka den med ed och säga: 'Jag har icke begått det' – i det hon underförstår, att hon icke gjort sig skyldig till förbrytelsen under den förutsättningen, att hon skulle bekänna den” (*band 4, traktat 2, nr 162*).
>
> Pius IX fann sig nödsakad att utfärda en bulla och fördöma prästernas alltmera tilltagande *sodomiteri*[onani] (1 Mos. 19). Liguori finner en förklaring vara påkallad och undervisar: “För att prästerna skall kunna drabbas av denna bulla, måste de driva denna otukt ofta och som vana; den betydelsen ligger i det uttryck, som användes i bullan. En präst, som en eller annan gång begår sodomiteri, drabbas alltså icke av straffet” (*4: 471*).

Vad den berömde historieskrivaren Paul Sarpis säger om jesuiterna äger här sin tillämpning. Han skriver: “Det existerar icke någon last, som ej finner sitt försvar hos jesuiterna. Det finnes icke någon mened, något helgerån, något fadermord, någon blodskam, någon våldtäkt, något bedrägeri eller förräderi, som icke kan täckas över eller framställas som förtjänstfullt i skydd av deras dispenser.” (*Sarpis brev, I, 1898, s. 225*)

Som biktfader och författare av biktböcker gjorde Liguori sig särskilt beryktad. År 1748 utgav han en handbok, en vägledning för biktfäderna. Sådana handledningar utkom redan under 600–talet. De innehåller utförliga förteckningar över olika synder och de straff, som de måste sonas med. Föreskrifterna är minutiösa.

Av synder finns det två slag: dödssynder och förlåtliga synder. För de senare erhålles förlåtelse av prästen omedelbart efter bikten; vid dödssynder behöver botens sakrament anlitas. Det är naturligtvis ej fråga om att få förlåtelse genom personlig tro på Jesus, världens Frälsare, och bli tvagen ren i Lammets blod, utan att genom själlösa, mekaniska botövningar åter komma i förbindelse med Kyrkan. Det är den man brutit emot.

Gränsen mellan dödssynder och förlåtliga synder har städse varit flytande. Liguori sätter dock upp en måttstock: Från en tiggare kan man ej stjäla ens några få ören utan att begå en dödssynd men däremot upp till en krona från en fattig arbetare; 2:50 från en välbärgad person; 4:50 från en rik köpman. En stöld från konungen blir dödssynd, först när värdet överstiger 14 kr!

En annan moralteolog: ”Den som äter mer än 60 gram kött på fredagen kommer under domen för dödssynder; äter man mindre än 60 gram blir det en förlåtlig synd.”

Senare bestämdes: Den gör sig skyldig till dödssynd, som tvivlar på påvens ofelbarhet; som läser en religiös, icke katolsk bok; som en söndag icke besöker mässan; som icke åtlyder påvens befallning.

Otaliga rätt- och lättrogna katoliker har under seklernas lopp vändats och marterats [plågats] inför hotet om dödssynd, som ovillkorligen leder till evig osalighet. Pinorummet har varit och är alltfort biktstolen.

Härmed är vi inne på en av de allra mörkaste fläckarna i det katolska lärosystemet. Från den biktstolen utövas nämligen ett skräckregemente utan gräns. Outsägliga tragedier har där utspelats. Där är också påvedömets egentliga kraftkälla.

Fruktansvärdast drabbas de unga kvinnorna av lidandet. Den obarmhärtige, obeveklige biktfadern har offret helt i sin hand, har nyckeln till hennes innersta helgedom. I enlighet med biktböckernas schema pressar han fram bekännelser utan tal och namn – även för synder i tankevärlden. Varje detalj måste uppenbaras – annars evig fördömelse.

Hjärtslitande scener skildras i litteraturen. Klassisk är Chiniquys bok "Prästen, kvinnan och bikten" (1890). Man får där även en bild av författaren själv som biktfader. Samtidigt utkom i svensk översättning "Katolicism och klosterliv" av den engelska författarinnan Eliza Richardson – ett gripande, skakande dokument. I boken "Femtio år i romerska kyrkan" skildrar Chiniquy katolicismen, sedd från innersidan (2:a svenska uppl. 1892). Hans arbete "Fyrtio år i Kristi kyrka" (sv. övers. 1900) avslöjar skoningslöst spelet bakom kulisserna.

Alfons Maria Liguori har för all framtid fått sitt namn inristat i biktens historia – till djup vanheder för honom själv och för katolska kyrkan. Vilka ohyggligheter de kvinnliga biktbarnen får utstå kommer i blixtbelysning genom Liguoris makabra utlåtelser: Biktfadern skall icke anmälas, om han förför kvinnan, efter det bikten fullgjorts; ej heller om han efter avtal med kvinnan kommer till hennes hem och där begår brottet. Ty under sådana förhållanden har ej botsakramentet blivit kränkt (*Theologia moralis, band 6, nr 678–79*).

Liguori kastar fram spörsmålet: "Skall biskopar, som förför sina biktbarn under bikten, anmälas?" och svarar: "Efter probal [sannolik] mening nej" (*6:685*). Han fortsätter: "Skall den biktfader anmälas, som samtycker till biktbarnets uppmaning till otukt, emedan hon hotar att anmäla honom, om han ej samtycker?" Svar: "Man kan säga, att denne biktfader icke skall anmälas, emedan han icke förför utan tvärtom blir förförd" (*6:687*).

Till omväxling ett annat ord av Liguori: "Den som önskar göra framsteg på Guds väg må underkasta sig en lärd biktfader och lyda honom liksom Gud. Den som gör detta är viss om att slippa avlägga räkenskap för sina gärningar. Biktfadern skall man lita på, ty Gud tillåter honom icke att fela" (*1:12*).

Vi återgår till hans biktundervisning men först en sats ur en katolsk katekes, utgiven 1922: " Det är lättare att bikta än att brinna i helvetets eld" (*s. 173*).

> Liguori säger: "Hur många människor har icke för evigt gått förtappade, emedan de i bikten av blygsamhet förtigit detaljer av sina synder" (*M. A. Hugues: Der Katechet, 1844, s. 193*).

> “Det finns intet annat medel till att undgå evig förtappelse än att bikta sina synder” (*anf. arb. s. 186*).
>
> Liguori utropar: “O, förbannade blygsamhet! Hur många olyckliga själar har icke den förpassat till helvetet!” (*s. 187*).
>
> Liguori anbefaller biktfäderna att fråga, “om biktbarnen någonsin tidigare av blygsamhet har förtigit någon synd under bikten”. Han skall noga utforska, i vilken grad och på vilket sätt “barnet” har syndat, när det gäller otuktiga tankar, otuktiga ord, otuktiga handlingar o.s.v. o.s.v. (*Theologia moralis 8:39–41*).

*

Katolikerna hävdar, att Liguori i sitt stora arbete Theologia moralis endast i “ett litet avsnitt behandlar sexuella ting”. Marta Steinsvik har undersökt saken och funnit, att författaren på inte mindre än 219 sidor direkt och ingående behandlar sexuella frågor (*Sankt Peters Himmelnøkler, Oslo 1930, 2:a uppl. s.158 – Från detta arbete har huvuddelen av föregående citat hämtats*).

Många av Liguoris instruktioner för biktfäderna är av sådan art, att de omöjligen kan citeras eller refereras här. Det vore emellertid synnerligen hälsosamt för våra nuvarande och blivande konvertiter att ta del därav. Därför ett råd: Läs Paul Hoensbroechs *Oas Papstthum in seiner socialkulturellen Wirksamkeit, II* (Leipzig 1902), särskilt sid. 126, 128, 129, 132, 133, 566–72. Det räcker! Där finns provstycken ur både Liguoris och andra moralteologers biktböcker.

Någon kanske invänder: Men holländaren Hoensbroechs framställning är tendentiös! – må så vara. Men han hade orsak till det. I 14 år tillhörde han katolska kyrkan och var medlem av jesuitorden, men hans illusioner brast. År 1893 bröt han fullständigt med det system, vars innersida han lärt känna. Sedan sökte han ställa fram katolicismens rätta ansikte för samtid och eftervärld.

Det må tilläggas, att Hoensbroech på anförda ställen citerar. Och av honom anförda källor finns tillgängliga, såsom Liguoris “*Homo apostolicus*”, ”*Theologia moralis*” o. a. Jämför vad Liguori själv säger i sistnämnda arbete, band 3, sid. 150–55; 180–82; 193–96; band 7, sid. 419–21.

Ett annat exempel till belysning av Liguori-frågan: Samtidigt som Hoensbroech bröt med Rom, trycktes i Tyskland utdrag ur Liguoris sedlighetssårande skrifter på latin, åtföljd av en tysk översättning. Skriften väckte förfäran och våldsamt uppseende. “Hela Tyskland fick en chock.”

Katolikerna stod makt- och rådlösa. Men de samlade sig dock och åtalade utgivaren Grassmann. Denne fick sakkunnigt intyg på att översättningen var korrekt och frikändes. Katolikerna stämde ännu en gång, ja, två gånger till.

Efter 8 års ansträngningar lyckades man få en liten del av 8:e upplagan konfiskerad, ty framställningen hade varit förolämpande för “katolska kyrkan och dess institutioner“. Sedan kom Hoenshroech – och i samband därmed nya upplagor av Grassmann, i nära 400.000 ex.

*

Som bidrag till karakteristiken av Liguori återger vi här nedan ett par uttalanden.

Den världsberömde katolske kyrkohistorikern J. Döllinger säger:

> “Att Alfons Liguori är upphöjd till kyrkans lärare vid sidan av Augustinus, Ambrosius o.s.v. är den största skandal, som över huvud inträffat på den teologiska vetenskapens område. Det är en man, vilkens falska moralsatser, abnorma dyrkan av jungfru Maria, ständiga bruk av de grövsta fabler och förfalskningar gör hans skrifter till en skräphög av villfarelser och lögner. I hela kyrkans historia känner jag icke ett enda exempel på en så förfärlig och fördärvlig verksamhet. I alla teologiska prästskolor blir det uppväxande släktet förgiftat med Liguoris verk. Likväl tiger alla stilla på denna punkt.” (*Declarations and Letters . . . [1891], s. 119*).

Även religionshistorikern Friedrich Heiler fördömer i skarpa ordalag Liguoris upphöjelse, vilket han betecknar som “ett skakande vittnesbörd om den romerska katolicismens fruktansvärda förfall”. Med gillande citerar han Paul Werle:

> “Det gives intet mer strålande bevis på protestantismens berättigande än denne mans upphöjelse till helgon. Om denne lagens, helvetesångestens och ofredens man framställt det kristliga idealet, måste mänskligheten förbanna Jesus. Gud vare tusenfalt tack, som har givit oss Luther!” (*Sankt Peters Himmelnøkler, s. 523–33*).

Den engelske moralfilosofen lord Scaftesbury säger om Theologia morales:

> “Avskyvärd bestialitet är ett för milt uttryck. Detaljerna är otänkbara utom för de mest abnorma“ (*anf. arb., s. 426*).

Jag har sökt få fram en bild av katolicismens störste morallärare, av hans liv och lära – denne man, vilkens ord och ande "härskar i alla ordnar, på alla prästskolor, i alla läroböcker". Han gör det i kraft av den högsta makt, ära och berömmelse, som en människa i den katolska världen överhuvudtaget kan nå.

När Alfons Maria Liguori av den ofelbare påven utnämndes till *doctor ecclesiae*, blev hans morallära officiellt erkänd som katolicismens egen. Än mer: Påven påbjöd att Liguoris teologiska verk skulle införas i alla högre katolska läroanstalter och användas av bl.a. alla blivande präster. – Vi erinrar i detta sammanhang om Pius VII :s högtidliga försäkran: "I Liguoris skrifter finns icke ett ord, som ej är i överensstämmelse med tron."

Detta faktum är för katolikerna en skam, utan mått och gräns. Det uppenbarar tillika katolicismens inre värld och visar tydligare än någonting annat arten och halten av detta lärosystem.

Vårt lands konvertiter talar så vackert (även i radio!) om påvedömet, om sin lycka att få tillhöra den "enda saliggörande Kyrkan". Hur mycket känner de då till av sin egen lära, av "Kyrkans lärare" och katolicismens historia överhuvudtaget? Uppenbarligen får övergången till Rom skrivas på okunnighetens konto.

Alfons Maria Liguori, den "helige", monstruösa kyrkoläraren, bör kunna fylla en viktig uppgift i vår tid: bli en hälsosam tankeställare för våra konvertiter – och för dem som till äventyrs känner någon dragning till Rom!

SLUT PÅ DETTA AVSNITT UR BOKEN *KATOLSKA PROFILER*

Mer information om påvens ofelbarhet, Mariadogmerna m.m. kan du läsa om i kommande avsnitt.

Bokens källföreteckning hittar du via denna länk.

Läs vidare:

- Den lömska bikten
- Katolska kyrkans religionssystem, dess villoläror och deras ivrare - II
- Katolska kyrkans religionssystem, dess villoläror och deras ivrare - III
- Katolska kyrkans religionssystem, dess villoläror och deras ivrare - IV